

Engelli LGBT Kişiler

Bizler, Birleşmiş Milletler Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliğine Dayalı Şiddet ve Ayrımcılığa Karşı Koruma Bağımsız Uzmanı ve Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Özel Raportörü olarak, herkes için insan haklarını, eşitliği ve ayrımcılık yapmamayı destekleme taahhüdümüzde birleşerek, son derece endişe verici bir konuyu ele almak istiyoruz: Çeşitli cinsel yönelimler ve cinsiyet kimliklerinden engelli kişilerin insan haklarını orantısız bir şekilde etkileyen şiddet, damgalama ve ayrımcılık.

Orijinal belge:

<https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/sexualorientation/statements/2023-10-24-joint-stm-SOGI-disabilities.pdf>

Resmi olmayan çeviridir. Kaos GL Derneği tarafından yapılmıştır.

27 Ekim 2023

Uluslararası insan hakları hukuku kapsamında, cinsel yönelimleri, cinsiyet kimlikleri veya engellilik durumları ne olursa olsun tüm bireyler insan haklarından tam olarak yararlanma hakkına sahiptir. Ancak lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve diğer cinsiyetlerden engelli bireyler sıklıkla ayrımcılığa maruz kalmakta, damgalanmakta ve hem cinsel yönelimleri ve/veya cinsiyet kimlikleri hem de engellilikleri nedeniyle şiddete uğramaktadır. Bu durum, failerin, engelli LGBT'lerin doğuştan sahip oldukları onuru ve topluma eşit katılımlarını ortadan kaldırmaya çalıştıkları bir kesişim noktası teşkil etmektedir.

Cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri ne olursa olsun, engelli bireylerin veri ve politika gereksinimleri toplumlarda hâlihazırda çoğu zaman göz ardı edilmekte, bu da eğitime, sağlık hizmetlerine, istihdama erişimde ve kamusal hayata katılımında çok sayıda engeli beraberinde getirmektedir. Zorluklar, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ile ilgili kökleşmiş kalıp yargılar ve önyargılara dayanan damgalama ve ayrımcılıkla birleştiğinde daha da artmakta ve bu toplulukların üyelerini marjinalleştirebilecek, izole edebilecek ve onlara yönelik ayrımcılık ve şiddeti sürdürebilecek düşmanca bir ortam yaratmaktadır.

Cinsel haz ve tatmin, engelli LGBT bireyler için ulaşılabilir olmalıdır; sağlıklı bir cinsel yaşam bilgi, destek ve bakım almayı içermektedir. Bununla birlikte, engelli bireylerin cinsel açıdan tatmin edici bir yaşam sürme olanakları ve ihtiyaçları, yalnızca LGBT bireyler için değil, aynı

zamanda tüm engelli bireyler için cinsel sağlık konusundaki damgalama ve sessiz kalma nedeniyle genellikle reddedilmektedir. Bu durum, birçok bağlamda, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine ilişkin toplumsal normlara meydan okuyan kişiler olarak algılanan lezbiyen, gey ve biseksüel kişiler ya da translar da dâhil olmak üzere çeşitli cinsiyetlerden kişiler üzerinde özel bir etki yaratmaktadır.

Kendilerini LGBT olarak tanımlayan engelli bireylere yönelik şiddet, endişe verici küresel bir sorundur. Fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik istismar da dâhil olmak üzere çeşitli şekillerde ortaya çıkabilen bu şiddet, hem yetkililer hem de toplum geneli tarafından yeterince bildirilmemekte ve sıklıkla ele alınmamaktadır. Engelli ve LGBT bireylerin toplum genelinde "az sayıda" olduklarına dair bileşik ve ısrarcı klişe, bu kişileri şiddet ve ayrımcılık döngülerine maruz bırakmakta, hayatta kalanları başvuru yapmaktan yoksun bırakmakta ve karşılaştıkları sistemik baskıyı pekiştirmektedir.

Hem LGBT'leri hem de engelli bireyleri etkileyen birçok şiddet ve ayrımcılık olgusunun temelinde yatan bazı önyargılardan derin endişe duyuyoruz. Yaygın bir algı, "tedavi edilmedikleri" veya "düzeltilemedikleri" sürece bu kişilerin diğer insanlardan daha aşağı oldukları yönündedir. Bu kişilere yönelik şiddetin temelinde bu önyargı yatmaktadır. Düzeltme veya dönüştürme uygulamaları ve bedenleriyle ilgili kararlarda özgürlüklerinin reddedilmesi, zorla kısırlaştırma ve maruz bırakıldıkları tıbbi veya başka türlü müdahaleler de bu kapsamdadır: Engelli kadınlara yönelik şiddetin en kötü biçimlerinden birini oluşturan korkunç zorla kısırlaştırma uygulaması da buna dâhildir.

Hem yetki alanlarımız hem de Engelli Hakları Komitesi tarafından vurgulandığı üzere, engelli olup olmadıklarına veya cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerine bakılmaksızın tüm kişiler için insan haklarının hayata geçirilmesi, uluslararası insan hakları hukukunun bir meselesi olduğu kadar ahlaki de bir zorunluluktur. Örneğin, cinsiyet geçiş uygulamalarından, gereksiz ve/veya rıza dışı tıbbi müdahalelerden kaynaklanan işkence ve zalimane, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele ve cezaya karşı korumanın; çeşitli cinsiyetlerden engelli bireylerin ifade özgürlüğünün tanınmasının; ve - daha önce de gösterildiği üzere - ulaşılabilir en yüksek sağlık standardı hakkının yerine getirilmesinin temelinde bu husus yer almaktadır.

Bu nedenle, Devletlere ve diğer paydaşlara aşağıdaki önerileri yerine getirmeleri çağrısında bulunuyoruz:

- Engelli bireyler ile çeşitli cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerinden bireylerin karşılaştığı ortak kesişim noktalarını tanımak ve uygun, ortak ve kesişimsel yasa ve politikalar geliştirmek;
- engellilik, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini korunan özellikler olarak açıkça içeren kapsamlı ayrımcılık karşıtı ve nefret suçu yasaları çıkarmak ve uygulamak;

- hem engellilik hem de cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine dayalı damgalama, klişeler ve önyargılarla mücadele etmek ve bu toplulukların karşılaştığı ortak zorlukları vurgulamak için kamu farkındalığı programları geliştirmek;
- cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ile ilgili kamu hizmetlerinin, imkanlarının ve kamusal bilgilerin yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde yasal çözümlere erişim de dahil olmak üzere engelli bireyler için tam olarak erişilebilir olmasını sağlamak;
- gerekli bakım ve yardımı almalarını sağlamak için, özellikle engelli LGBT'lere odaklanarak, şiddet mağdurlarına yönelik destek hizmetleri oluşturmak;
- engelli LGBT'lerin karşılaştığı şiddet ve ayrımcılık vakalarını tanımaları ve bunlara etkili bir şekilde müdahale etmeleri için kolluk kuvvetleri, sağlık hizmeti sağlayıcıları ve sosyal hizmet uzmanlarını eğitmek;
- bu bireylerin karşılaştığı kişisel zorlukları daha iyi anlamak ve politika geliştirme ve politikaların uygulanmasındaki ilerlemeyi değerlendirmek için uluslararası standartlara uygun olarak engellilik, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine ilişkin ayrıştırılmış veriler toplamak,
- politika ve programların geliştirilmesi, uygulanması ve izlenmesine anlamlı bir şekilde katılımlarını sağlamak için engelli bireylerin ve LGBT'lerin hakları üzerine çalışan örgütlerle işbirliğinde bulunmak;
- tıbbi, psikolojik veya diğer müdahalelerle ilgili her türlü kararda kişilerin aydınlatılmış onamının yasal olarak gerekli kılınmasını sağlamak.

Ayrıca, engelli bireylerin ve LGBT'lerin insan haklarına hizmet eden ya da liderlik eden örgütleri, dayanışma çağrısına cevaben, acilen kapsayıcı yaklaşımlar benimsemeye ve engellilik ile cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinin kesişiminde yaşayan kişiler için farklılaşan dinamikleri tanımaya davet ediyoruz.

Bu nedenle tüm tarafları, engelli bireylerin ve LGBT'lerin insan haklarına, insan toplumunun zengin ve çeşitli dokusunun bir parçası olan gruplar olarak yaklaştırmaya çağırıyoruz. İnsan haklarını savunmak, insanlığın bu zengin çeşitliliğini kucaklamak ve hiç kimsenin geride bırakılmamasını sağlamak anlamına gelmektedir.

Cenevre, 27 Ekim 2023